[P]

BESLUT

Datum	Dnr	Sid 1 (4)
2026-11-13	5830-2026	

Justitieombudsmannen
Mattias Almqvist

Kritik mot Polismyndigheten för långsam handläggning av en förundersökning om penningtvättsbrott

Beslutet i korthet: I en förundersökning om penningtvättsbrott har Polismyndigheten under närmare sex år inte vidtagit några utredningsåtgärder trots att det funnits en misstänkt person i ärendet. JO konstaterar att passiviteten står i strid med rättegångsbalkens skyndsamhetsgrav och kritiserar Polismyndigheten för hur förundersökningen har hanterats.

JO har de senaste åren återkommande riktat kritik mot Polismyndigheten för långsam handläggning av förundersökningar gällande förmögenhetsbrott. Bristerna i Polismyndighetens utredningsverksamhet har enligt JO varit sådana att de har riskerat att allvarligt skada allmänhetens förtroende för myndigheten.

Den nu aktuella förundersökningen har inte avsett förmögenhetsbrott. I likhet med utredningarna i vissa tidigare ärenden hos JO har utredningen gällande penningtvättsbrott dock handlagts vid den sektion inom polisregionen som utreder bedrägerier.

De uppgifter som Polismyndigheten nu har lämnat tyder på att situationen har förbättrats jämfört med för några år sedan, vilket är positivt. JO betonar dock att det är mycket angeläget att Polismyndigheten fortsätter arbetet med att ytterligare korta handläggningstiderna för såväl utredningar om förmögenhetsbrott som andra brott där handläggningstiderna inte är tillfredsställande.

Anmälan

I en anmälan som kom in till JO den 22 april 2026 förde AA fram klagomål mot Polismyndigheten med anledning av långsam handläggning av en förundersökning där han var misstänkt. I anmälan uppgav han bl.a. att det inte har skett någon faktisk handläggning i ärendet sedan det inleddes för närmare sex år sedan. Detta har medfört allvarliga konsekvenser för honom och liknar en form av pågående belastning utan rättslig prövning.

Utredning

Polismyndigheten (juristen BB) yttrade sig efter att berörda befattningshavare lämnat upplysningar.

Polismyndigheten redogjorde för följande bakgrund.

> Den 27 oktober 2020 upprättades en polisanmälan avseende dels grovt penningtvättsbrott och dels penningtvättsbrott vid flera tillfällen. Det fördes också in ett antal handlingar i ärendet. Dagen efter inleddes det en förundersökning och AA registrerades som skäligen misstänkt. Därefter vidtogs det inte några åtgärder av betydelse förrän den 17 september 2025 då förundersökningen i de delar som avsåg penningtvättsbrott lades ned på grund av preskription. I mars 2025 och maj 2026 diarieförde det skrivelser från AA.
>
> Den 26 augusti 2026 lades förundersökningen angående grovt penningtvättsbrott ned. Som skäl angavs att det inte längre finns anledning att fullfölja förundersökningen. Beslutet motiverades vidare med att det på det utredningsmaterial som nu föreligger inte går att bevisa att den som har varit misstänkt har gjort sig skyldig till brott samt att ytterligare utredning inte kan antas förändra bevisläget på ett avgörande sätt.

Polismyndigheten redovisade därefter upplysningar från berörda befattningshavare enligt följande.

> Gruppchefen CC har uppgett att det ifrågavarande ärendet fördelades till balansgruppen i oktober 2020. Gruppens uppgift var att hålla struktur bland ärendena i syfte att utifrån olika prioriteringsordningar kunna fördela dem till utredningsgrupperna. Alla ärenden kunde dock inte delas ut, utan en del lades i balans i avvaktan på att kunna resurssättas. Eftersom ärendet inte innehåller några tvångsmedel, "fokuspersoner", "andra skyddsvärda" eller har varit nära att preskriberas har det inte varit prioriterat. Det finns (i juni 2026) inte någon prognos på när ärendet kan fördelas på en handläggare.
>
> Yttranden har även hämtats in från polisregion Stockholm och nationellt bedrägericentrum vid nationella operativa avdelningen. I dessa har de bl.a. redogjort för de åtgärder som har vidtagits för att komma till rätta med handläggningstiderna för bedrägeriärenden.

Polismyndigheten redogjorde slutligen för rättslig reglering och redovisade följande bedömning.

> Det har inte kommit fram något som tyder på att ärendet skulle ha motiverat mer eller mindre sex års handläggningstid. Såvitt framgår har det inte vidtagits några utredningsåtgärder överhuvudtaget, trots att det inte verkar ha funnits några andra hinder mot det än resursbrist. Det finns inte några uppgifter om att det vid något tillfälle skulle ha hållits förhör med AA.
>
> Av de från regionen och avdelningen inhämtade yttrandena kan utläsas att inflödet av ärenden har varit stort samtidigt som utredningsresurserna har varit begränsade, vilket har lett till att den ifrågavarande utredningen inte har bedrivits med den skyndsamhet som krävts. De förhållandena talar för att någon enskild befattningshavare inte bör kunna klandras för den långsamma handläggningen.
>
> Det finns vissa positiva signaler på att de åtgärder som polisregionen och avdelningen har redovisat börjar ge effekt. Antalet ärenden i balans minskar, även om minskningen hittills har skett i relativt långsam takt. Utvecklingen kan därför sägas gå i rätt riktning, men det återstår arbete innan handläggningstiderna kan anses vara på en tillfredsställande nivå.
>
> Sammanfattningsvis har den aktuella förundersökningen alltså inte handlagts i enlighet med de skyndsamhetskrav som följer av lag. Det är mycket beklagligt.

Rättslig reglering

En förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger (se 23 kap. 4 § andra stycket rättegångsbalken).

Undersökningsledaren ansvarar för förundersökningen i dess helhet. Han eller hon ska se till att utredningen bedrivs effektivt och att den enskildes rättssäkerhetsintressen tas till vara. (Se 1 a § andra stycket förundersökningskungörelsen [1947:948].)

Skyndsamhetsprincipen har tillkommit i både den enskildes och det allmännas intresse. För den enskilde är det viktigt att inte under längre tid än nödvändigt sväva i ovisshet om frågan kommer att prövas i domstol. En effektiv förundersökning ligger i det allmännas intresse eftersom möjligheterna att klara upp brott är betydligt större i nära anslutning till brottet. Vidare försämras bevisningen ju längre tiden går. Även intresset av att rätt påföljd döms ut talar för att förundersökningar bör bedrivas snabbt. (Se Lindberg, Rättegångsbalk 23 kap. 4 §, Karnov 2026-11-09 [JUNO].)

Bedömning

Av utredningen framgår att AA i oktober 2020 registrerades som misstänkt för flera fall av penningtvättsbrott, varav ett bedömdes som grovt. Förundersökningen i den del som avsåg brotten av normalgraden lades ned på grund av preskription i september 2025 och i augusti 2026 lades den ned även avseende det grova brottet. Under de närmare sex år som förundersökningen pågick vidtogs inga utredningsåtgärder alls i ärendet. En sådan passivitet står i strid med rättegångsbalkens skyndsamhetskrav.

JO har de senaste åren flera gånger kritiserat Polismyndigheten för långsam handläggning av förundersökningar gällande förmögenhetsbrott (se bl.a. JO 2023 s. 269, dnr 1994-2022, JO 2025 s. 294, dnr 8400-2024, och JO:s beslut den 26 mars 2025, dnr 6161-2024). Klagomål fortsätter att komma in till JO i fråga om långsam handläggning av utredningar av bedrägeri och andra förmögenhetsbrott. JO har löpande erinrat Polismyndigheten om att en förundersökning ska bedrivas så skyndsamt som omständigheterna medger. Dessutom har jag i dag i ett annat ärende riktat kritik mot Polismyndigheten för långsam handläggning av en förundersökning om förmögenhetsbrott (se dnr 6797-2026) och utreder sedan tidigare ytterligare klagomål mot Polismyndigheten i fråga om handläggningen av sådana ärenden (se dnr 11286-2026).

Den nu aktuella förundersökningen har inte avsett bedrägeri utan penningtvättsbrott. I likhet med utredningarna i de ovan nämnda ärendena har utredningen dock handlagts vid den sektion inom polisregionen som utreder bedrägerier.

Som JO har påtalat i tidigare beslut riskerar brister av detta slag i Polismyndighetens utredningsverksamhet att allvarligt skada allmänhetens

förtroende för myndigheten. I förlängningen kan det leda till att den som blir utsatt för brott upplever att man inte kan räkna med någon hjälp från de brottsutredande myndigheternas sida. En utdragen och passiv handläggning kan också öka den påfrestning det innebär att vara misstänkt för brott. De uppgifter som Polismyndigheten har lämnat tyder på att situationen har förbättrats jämfört med för några år sedan. Det är i och för sig positivt. Det är dock mycket angeläget att Polismyndigheten fortsätter arbetet med att korta handläggningstiderna ytterligare för såväl utredningar om förmögenhetsbrott som andra brott där handläggningstiderna inte är tillfredsställande.

Den passivitet som har förekommit vid handläggningen är naturligtvis oacceptabel. Jag ser särskilt allvarligt på att några utredningsåtgärder inte har vidtagits alls, vilket har lett till att flera brott har preskriberats, och att AA har varit misstänkt för brott i nästan sex år utan möjlighet att få bemöta misstankarna. Polismyndigheten förtjänar kritik för hur förundersökningen har hanterats.

Ärendet avslutas.

Beslutet har fattats av JO Mattias Almqvist. Dokumentet har fastställts digitalt och har ingen underskrift.

Rättssakkunniga Fanny Baltzer har föredragit ärendet och byråchefen Stefan Nyman har deltagit i beredningen.